

17/05/16 om 06:59 - Bijgewerkt op 08/02/17 om 13:44

'Arm Duitsland: zo rijk, en zo hulpeloos in de strijd tegen armoede'

'Duitsland lijkt op eerste gezicht in economische topvorm te verkeren, maar de cijfers verbergen een andere, pijnlijke realiteit', schrijft Jan Cornillie (SP.A).

Angela Merkel © Belga Image

De voorbije weken werd in Duitsland een stevig debat gevoerd over de gevolgen van de sociaal-economische hervormingen van 20 jaar terug. Toen werd de Duitse welvaartstaat grondig hertimmerd, enkele jaren nadat *Reformstau* (letterlijk: hervormingsopstopping) het woord van het jaar en Duitsland de zieke man van Europa werd genoemd. Nu gaat de discussie over de gevolgen die het nieuwe *Wirtschaftswunder* met zich meebracht.

'Arm Duitsland: zo rijk, en zo hulpeloos in de strijd tegen armoede'

Want al lijkt Duitsland op eerste gezicht in economische topvorm te verkeren, verbergen de cijfers een andere, pijnlijke realiteit. Het aantal Duitsers dat in armoede leeft, stijgt snel. Zo snel dat de Duitsers er hun eigen land niet meer in herkennen.

Terwijl in ons land de kost van de toenemende vergrijzing nog altijd een thema is, heeft Duitsland dat probleem al lang budgettair op orde. Begin deze eeuw zorgden de Riester-hervormingen van de roodgroene regering-Schröder daar immers voor. Het recept? De pensioenen doen dalen om met gelijke sociale bijdragen de vergrijzing betalen en tegelijk pensioensparen via de bedrijven fiscaal aantrekkelijk maken.

15 jaar later is het resultaat dat Duitsland na Ierland de laagste pensioenen in vergelijking met loon heeft in de EU. Tel daarbij dat vele Duitse senioren nauwelijks konden sparen voor hun pensioen en je hebt armoede bij ouderen die hoge toppen scheert. In die mate zelfs dat **Horst**

Seehofer, leider van de conservatieve Beierse CSU, nu zegt dat de Riester-hervorming gewoon is mislukt. Intussen werd een kleine verhoging van de pensioenen goedgekeurd en richting verkiezingen 2017 wordt een verdere verhoging van de pensioenen ongetwijfeld een thema, zonet hét thema.

Werkende armen

De werkloosheid heeft een recordlaagte bereikt. Dat arbeidsmarktsucces wordt toegeschreven aan de Hartz-hervormingen, genoemd naar de voormalige personeelsdirecteur van Volkswagen die voor de regering-Schröder het pad uittekende. Het pad bestond uit begeleiding van werkzoekenden, mini-jobs en een drastische hervorming van het uitkeringsstelsel. Na één jaar werkloosheid vallen Duitsers noodgedwongen terug op een leefloon dat deels in huisvesting en gezondheidszorg wordt uitbetaald. Sociale partners raakten het daarnaast eens over loonmatiging in ruil voor jobs maar niet over een minimumloon.

Het resultaat van dat beleid 10 jaar later? Een halvering van de werkloosheid. En een verdubbeling van het aantal werkende armen. Meer dan 3 miljoen Duitsers werken nu voor een loon waar ze amper of niet mee rondkomen. Ook de ongelijkheid steeg pijlsnel: de laagste lonen dalen al meer dan 10 jaar terwijl de hoge lonen blijven stijgen. Zo ontstond een duale arbeidsmarkt met flexibele *billigjobs* (lage loonjobs) in de dienstensector - veelal voor migranten - en betere lonen in de Duitse industrie.

Spaarrente op bodemkoers

Tot slot het Duitse spaargeld. De spaarrente heeft ook in Duitsland een bodemkoers bereikt. Die lage rente is barslecht nieuws voor de werknemers die op hun spaarboekje rekenen om hun lage pensioen aan te vullen. De Duitse uitleg is dat het lage rentebeleid van de Europese Centrale Bank het gekoesterde Duitse spaargeld helemaal opeet. Zodanig dat de Duitse minister van Financiën de - voor Duitsland althans - heilige onafhankelijkheid van de ECB doorbrak en publiek om een renteverhoging vroeg. In één adem voegde **Wolfgang Schäuble** eraan toe dat hij de ECB voor de helft verantwoordelijk acht voor de opkomst van de rechts-populistische *Alternative für Deutschland*. ECB-voorzitter **Mario Draghi** kaatste de bal onmiddellijk terug. Hij wees erop dat de rente het gevolg is van de lage groei en niet omgekeerd. Het Duitse spaaroverschot weegt op de groei van de eurozone. Dat spaaroverschot is precies het gevolg van angst voor te lage pensioenen, te lage lonen, begrotingsoverschot en te weinig investeringen. Wat de Duitsers moeilijk willen zien, is dat de lage rente het gevolg is van dezelfde redenen die tot het recente economische succes hebben geleid.

'Hervormingen zijn noodzakelijk om de vergrijzing en de werkloosheid aan te pakken. Maar hervormingen die de armoede en de ongelijkheid vergroten, wegen finaal op de economische groei.'

Enkele jaren geleden nodigde de Nederlandse ambassade mij uit om te debatteren over het wedervaren van de Belgische, Nederlandse en Duitse economie. Ik stelde toen voor om het

begrotingsoverschot te gebruiken om de lage lonen fiscaal te ondersteunen. Een ambassadeur wierp tegen dat dat niet zou werken: Duitsers sparen nu eenmaal graag en veel. Ik antwoordde hem dat die mensen in lageloonjobs meestal geen Duitsers zijn en of hij nu echt dacht dat iemand die 100 euro extra zou krijgen op een loon van 600 euro per maand dat geld zou sparen?

Later deed ik hetzelfde voorstel op een SPD-bijeenkomst (Socialdemokratische Partei Deutschlands) in Berlijn. Helaas kreeg ik ook daar geen bijval. Fiscaal beleid gebruiken om lonen te ondersteunen vloekt voor de SPD-beleidsmakers immers met de principes van de sociale markteconomie. Het is volgens hen niet aan de overheid om de lonen te verbeteren. Arm Duitsland. Zo rijk. En zo hulpeloos in de strijd tegen armoede.